

**Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
Навчально-науковий юридичний інститут**

Кафедра цивільного права

Костів І.Я.

**ОХОРОНА ДЕРЖАВНОЇ, СЛУЖБОВОЇ ТА
ОСОБИСТОЇ ТАЄМНИЦІ**

**методичні вказівки для підготовки до семінарських
занять та самостійної роботи здобувачів 4-го курсу
денної форми навчання спеціальності «Право»**

Івано-Франківськ, 2024

УДК 343.45:35.083.8

Затверджено на засіданні кафедри цивільного права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 1 від 28 серпня 2024 р.)

Схвалено Науково-методичною радою Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 1 від 27 вересня 2024 р.)

Рекомендовано до друку Вченою радою Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 2 від 27 вересня 2024 р.)

Рецензенти:**Банасевич Ірина Іванівна**

кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри цивільного права Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Остап'як Микола Михайлович

доктор філософії у галузі права, викладач кафедри теорії та історії держави і права навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Костів І. Я. Охорона державної, службової та особистої таємниці: методичні вказівки для підготовки до семінарських занять та самостійної роботи здобувачів денної форми навчання спеціальності 081 «Право». Івано-Франківськ: навчально-науковий юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника», 2024. 38 с.

Методичні вказівки розроблені відповідно до ОПП «Право» підготовки бакалавра спеціальності 081 «Право» Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника та тематики навчальної дисципліни «Охорона державної, службової та особистої таємниці». У вказівках викладені: програма навчальної дисципліни, перелік тем для опрацювання, а також перелік рекомендованих джерел. До кожної теми подано методичні рекомендації, питання для вивчення, питання для самоконтролю, тематика рефератів, тести та індивідуальні завдання. Методична розробка призначена для здобувачів, аспірантів, викладачів.

© Костів І.Я., 2024

© Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2024

ЗМІСТ

Вступ	4
Програма навчальної дисципліни.....	6
Теми семінарських занять	8
Семінарське заняття 1. Таємниця як об'єкт правової охорони	8
Семінарське заняття 2-3 . Правова охорона державної таємниці.....	10
Семінарське заняття 4. Правова охорона службової таємниці.....	13
Семінарське заняття 5-6. Правовий режим комерційної таємниці.....	16
Семінарське заняття 7-8. Таємниця приватного життя як об'єкт правової охорони. Інші види таємниць.....	19
Семінарське заняття 9. Цивільно-правовий захист таємниць особистого життя людини.....	22
Тематика та зміст самостійної роботи	26
Тема 1. Таємниця як об'єкт правової охорони	26
Тема 2. Правова охорона державної таємниці	27
Тема 3. Правова охорона службової таємниці.....	30
Тема 4. Правовий режим комерційної таємниці.....	31
Тема 5. Таємниця приватного життя як об'єкт правової охорони. Інші види таємниць.....	33
Тема 6. Цивільно-правовий захист таємниць особистого життя людини.....	36

ВСТУП

«Охорона державної, службової та особистої таємниці» як навчальна дисципліна відноситься до дисциплін за вибором здобувача.

Мета викладання навчальної дисципліни «Охорона державної, службової та особистої таємниці» полягає в отриманні здобувачами загальнотеоретичних знань щодо особливостей охорони та захисту окремих видів таємниць, а також висвітлення основних проблем, які є характерними для законодавства у сфері охорони державної, службової та особистої таємниці.

До **основних завдань**, які ставляться перед здобувачами у процесі вивчення цієї дисципліни відносять вивчення і засвоєння: історії виникнення та становлення інституту таємниці в Україні; законодавства України, яке стосується правового регулювання таємниці як правового режиму інформації з обмеженим доступом; особливості правового режиму окремих видів таємниць тощо.

Важливе значення в отриманні і засвоєнні здобувачами знань, умінь і навичок в системі навчання займають семінарські заняття. Відтак, методичні вказівки з навчальної дисципліни «Охорона державної, службової та особистої таємниці» призначені для підготовки до семінарських занять здобувачів денної та заочної форм навчання спеціальності «Право» і передбачають завдання як з відповідних тем, які виносяться на семінарські (практичні) заняття, так і тем, які виносяться на самостійне опрацювання здобувачами.

Індивідуальні завдання, які пропонуються здобувачам до виконання, сформульовані з урахуванням специфіки тої чи іншої теми і змістово охоплюють такі види: написання рефератів, аналіз судової практики, огляд літератури тощо.

Написання реферату. За своїм обсягом реферат повинен бути не більше 15 сторінок. За своєю структурою він повинен складатися з таких складових частин: змісту, вступу, основної частини з викладом матеріалу, висновків, списку використаної літератури.

Аналіз судової практики. При виконанні цього виду завдання слід виходити з такого: вивчити та вказати судові помилки, які були допущені судами нижчестоящих інстанцій при вирішенні відповідної категорії справ; в якій спосіб такі помилки були виправлені судом вищестоящої інстанції; залежно від специфіки суб'єктивного права чи інтересу, яке порушене, невизнане чи оспорене проаналізувати чи мали місце проблеми з вибором способів захисту таких прав в осіб, які зверталися до суду за їх захистом.

Цей вид завдання має бути виконаним у письмовій формі обсягом до 5 стор. з посиланням на відповідні судові рішення (вказати номер справи, коли вона розглядалася, яким судом вона розглядалася).

Огляд літератури. Виконуючи цей вид завдання слід проаналізувати монографічну, періодичну літературу тощо на предмет визначення основних

напрямків доктринальних досліджень з відповідної тематики за останні пів року.

Цей вид завдань має бути виконаний у письмовій формі обсягом не більше п'яти сторінок із зазначенням списку використаної літератури.

При виконанні завдань, які рекомендовані для самостійної роботи **слід також керуватися** методичними вказівками, які подані до кожної із тем, які виносяться на семінарське (практичне) заняття та відповідною нормативно-правовою базою. Вивчаючи юридичну літературу слід враховувати зміни, які останнім часом відбулися в законодавстві України.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Таємниця як об'єкт правової охорони. Таємниці публічно-правового характеру

ТЕМА 1. ТАЄМНИЦЯ ЯК ОБ'ЄКТ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ

Загальна характеристика законодавства у сфері охорони та захисту таємниці. Поняття, види та ознаки інформації. Інформація з обмеженим доступом : поняття, ознаки, класифікація. Таємниця як режим інформації з обмеженим доступом. Проблеми співвідношення понять «охорона» та «захист» таємниці.

ТЕМА 2. ПРАВОВА ОХОРОНА ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ

Поняття та юридична природа державної таємниці. Відомості, які належать до державної таємниці. Інформація, що не належить до державної таємниці. Державні експерти з питань таємниць, їх права та обов'язки. Порядок зарахування інформації до державної таємниці. Звід відомостей, що становлять державну таємницю. Допуск громадян до державної таємниці. Відмова у наданні допуску до державної таємниці. Відповідальність за порушення законодавства про охорону державної таємниці.

ТЕМА 3. ПРАВОВА ОХОРОНА СЛУЖБОВОЇ ТАЄМНИЦІ

Поняття та ознаки службової таємниці. Відомості, які становлять службову таємницю. Суб'єкти права на службову таємницю. Відповідальність за порушення законодавства про охорону службової таємниці.

Змістовий модуль 2. Таємниці приватно-правового характеру

ТЕМА 4. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ

Історико-правові аспекти становлення правового режиму комерційної таємниці. Поняття та ознаки комерційної таємниці : а) поняття комерційної таємниці; б) комерційна таємниця і ноу-хау; в) ознаки комерційної таємниці. Відомості, які становлять комерційну таємницю. Суб'єкти права на комерційну таємницю. Поняття та зміст права на комерційну таємницю. Права та обов'язки власника комерційної таємниці. Виникнення та припинення прав на комерційну таємницю. Цивільно-правова охорона та захист права на комерційну таємницю.

ТЕМА 5. ТАЄМНИЦЯ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ ЯК ОБ'ЄКТ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ. ІНШІ ВИДИ ТАЄМНИЦЬ

Поняття та юридична природа таємниці приватного життя. Інші види таємниць. Правовий режим адвокатської таємниці. Правовий режим банківської таємниці. Правовий режим медичної таємниці. Правовий режим

нотаріальної таємниці. Правовий режим таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Правовий режим таємниці усиновлення (удочеріння).

ТЕМА 6. ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ТАЄМНИЦЬ ОСОБИСТОГО ЖИТТЯ ЛЮДИНИ

Поняття захисту таємниць особистого життя людини. Судовий захист таємниць особистого життя людини. Позасудовий захист таємниць особистого життя людини.

Теми семінарських занять

Семінарське заняття №1 (2 год.)

ТЕМА 1. ТАЄМНИЦЯ ЯК ОБ'ЄКТ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ

Методичні рекомендації

«Таємниця як об'єкт правової охорони» є однією із основних тем з курсу «Охорона державної, службової та особистої таємниці», так як передбачає вивчення основних, фундаментальних положень таємниці як різновиду інформації з обмеженим доступом.

При підготовці до семінарського заняття слід вивчити поняття та юридичну природу інформації, проблеми класифікації інформації на окремі різновиди, юридичну сутність таємниці як правового режиму, проблематику співвідношення таких правових категорій як «охорона» та захист «таємниці» тощо.

З огляду на теоретичний характер цієї теми особливу увагу слід звернути на вивчення питань термінологічного характеру.

Враховуючи дискусійний характер юридичної природи інформації як правової категорії вивчаючи питання, які виносяться на обговорення цього семінарського заняття необхідно приділити увагу вивченню не тільки юридичної літератури з цивільного права, але й також з інформаційного.

Готуючись до семінарського заняття слід проаналізувати відповідні положення ЦК України, Законів України «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», «Про державну таємницю» тощо.

Питання для обговорення

1. Загальна характеристика законодавства у сфері охорони та захисту таємниці.
2. Поняття, види та ознаки інформації.
3. Інформація з обмеженим доступом : поняття, ознаки, класифікація.
4. Таємниця як режим інформації з обмеженим доступом.
5. Проблеми співвідношення понять «охорона» та «захист» таємниці.

Термінологічне завдання : інформація; публічна інформація; інформація з обмеженим доступом; таємниця; правовий режим таємниці; охорона таємниці; захист таємниці.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть основні нормативні акти України, які стосуються правового регулювання охорони та захисту таємниці?
2. Назвіть ознаки, які є характерними для інформації.

3. Які види таємниць виділяють в юридичній літературі та законодавстві України?
4. Назвіть ознаки, які є характерними для інформації з обмеженим доступом?
5. Що є змістом інформації з обмеженим доступом?
6. В чому полягає відмінність таємної інформації від конфіденційної?
7. Яким чином співвідносяться між собою такі правові категорії як «охорона інформації» та «захист інформації»?

Практичні завдання

1. 28 серпня 2012 р. С. Максимів звернувся до ДП «Едем» з проханням у наданні інформації щодо наявності вакантних посад на підприємстві та розміру посадових окладів таких посад згідно з штатним розписом. Однак директор ДП «Едем» відмовився надати таку інформацію посилаючись на те, що такі відомості віднесені до конфіденційної інформації підприємства. С. Максимів вирішив оскаржити такі дії директора ДП «Едем» в судовому порядку.

Чи можуть відомості, про які йдеться, бути віднесеними до конфіденційної інформації ДП «Едем»? Такі дії С. Максиміва слід розглядати як заходи, які спрямовані на захист права на інформації чи охорону таких прав?

2. Директор ДП «Атлант» в приміщеннях підприємства, де знаходяться документи з інформацією обмеженого доступу встановив камери зовнішнього спостереження.

Такі дії директора підприємства є заходами, які спрямовані на охорону таємниці чи її захист?

НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР: станом на 01 січня 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 08.08.2024).

2. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах : Закон України від 05.07.1994 № 80/94-ВР : станом на 28 черв. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-вр#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

3. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI: станом на 8 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

4. Про державну таємницю : Закон України від 21.01.1994 № 3855-XII : станом на 30 жовт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

5. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

6. Костова Н. І. Інформація з обмеженим доступом за своїм нормативно-правовим режимом. “*International Humanitarian University Herald*.”

Jurisprudence”. 2018. Т. 2, № 35. С. 4–6. URL: <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2018.35.2.1> (дата звернення: 08.08.2024).

7. Кавун С. В. Інформаційна безпека : підручник. Харків : ХНЕУ, 2009. 368 с.

8. Головка О. М. Медіа безпека людина: засади інформаційно-правової політики. Монографія. Київ: Видавничий дім «АртЕк». 2019. 168 с.

9. Дідук А. Г. Правовий режим конфіденційної інформації: цивільно-правовий аспект: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право». Харків, 2008. 19 с.

10. Довгань О. Д. Забезпечення інформаційної безпеки в контексті глобалізації. НАПрН України, НДПП, НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2015. 388 с.

11. Микулець В. СУЧАСНЕ ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО І ДЕМОКРАТИЧНИЙ ДИСКУРС. *Scientific works of National Aviation University. Series: Law Journal "Air and Space Law"*. 2022. Т. 1, № 62. С. 35–40. URL: <https://doi.org/10.18372/2307-9061.62.16479> (дата звернення: 08.08.2024).

12. Курс адміністративного права України : підручник, за ред. О. В. Кузьменко. 3-тє вид., допов. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 904 с.

13. Марущак А. І. Інформаційне право України : Підручник. К.: Дакар, 2011. 456 с.

14. Організація захисту інформації з обмеженим доступом. Гуз А.М., Довгань О.Д., Марущак А.І. та ін. ; за заг. ред. Є.Д. Скулиша. К. : Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2011. 378 с.

15. Ясечко С. В. Цивільно-правова відповідальність за порушення права на інформацію: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. : спец. 12.00.03 – «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» С. В. Ясочко. Харків, 2011. 18 с.

Семінарське заняття №2-3 (4 год.)

ТЕМА 2. ПРАВОВА ОХОРОНА ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ

Методичні рекомендації

Відповідно до Закону України «Про державну таємницю» державна таємниця – це вид таємної інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України та які визнані у порядку, встановленому цим Законом, державною таємницею і підлягають охороні державою.

Готуючись до заняття необхідно вивчити поняття та юридичну природу державної таємниці, правовий статус держаних експертів з питань таємниць, порядок віднесення тої чи іншої інформації до державної таємниці, особливості допуску та доступу громадян до державної таємниці.

При підготовці до семінарського заняття слід проаналізувати відповідні положення Закону України «Про державну таємницю», а також положення інших нормативних актів, які стосуються правового регулювання питань, які стосуються тематики семінарського заняття.

Питання для обговорення:

Перше заняття

1. Поняття та юридична природа державної таємниці.
2. Відомості, які належать до державної таємниці. Інформація, що не належить до державної таємниці.
3. Державні експерти з питань таємниць, їх права та обов'язки. Порядок зарахування інформації до державної таємниці.

Друге заняття

4. Звід відомостей, що становлять державну таємницю.
5. Допуск громадян до державної таємниці. Відмова у наданні допуску до державної таємниці.
6. Відповідальність за порушення законодавства про охорону державної таємниці.

Термінологічне завдання : державна таємниця; охорона державної таємниці; державний експерт з питань таємниць; доступ до державної таємниці; звід відомостей, що становлять державну таємницю; віднесення інформації до державної таємниці.

Питання для самоконтролю

1. Яка інформація може бути віднесеною до державної таємниці?
2. В чому полягає відмінність конфіденційної інформації від державної таємниці?
3. Якими правами та обов'язками наділені державні експерти з питань таємниць?
4. Який порядок віднесення інформації до державної таємниці?
5. Який порядок допуску громадян до державної таємниці?
6. У яких випадках допуск громадян до державної таємниці не надається?
7. У яких випадках надається доступ громадян до державної таємниці?

Практичні завдання

1. Директор науково-дослідного інституту, який спеціалізується на дослідженнях у сфері радіофізики проаналізувавши наукові результати отримані його працівниками звернувся з клопотанням до державного експерта з питань таємниць про віднесення окремої інформації до державної таємниці. Довідавшись про таке клопотання директор працівники науково-дослідного інституту організували збори трудового колективу на яких

прийняли рішення про відмову у наданні згоди державному експертові з питань таємниць на віднесення такої інформації до державної таємниці. Мотивом прийняття такого рішення працівниками слугували особливості правового режиму державної таємниці.

Чи мав право директор науково-дослідного інституту звертатися із таким клопотанням до державного експерта з питань державної таємниці? Чи залежить прийняття рішення державним експертом з питань таємниць про віднесення такої інформації до державної таємниці від згоди працівників науково-дослідного інституту?

2. Начальник управління Служби безпеки України в Львівській області звернувся із проханням до голови Служби безпеки України про призначення його державним експертом з питань таємниць. Звертаючись із таким проханням начальник управління Служби безпеки України в Львівській області керувався тим, що у нього є відповідна освіта та стаж роботи в органах служби безпеки понад 20 років.

Яке рішення у цьому випадку має прийняти голова Служби Безпеки України?

НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР: станом на 01 січня 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 08.08.2024).

2. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 05.07.1994 № 80/94-ВР: станом на 28 черв. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-вр#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

3. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI: станом на 8 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

4. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 № 3855-XII: станом на 30 жовт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

5. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

6. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

7. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 № 2229-XII: станом на 29 черв. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

8. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV: станом на 8 лип. 2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

9. Кримінальний кодекс України: Кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

10. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс

України від 07.12.1984 № 8073-Х :
 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення:
 08.08.2024).

11. Про Перелік посадових осіб, на яких покладається виконання функцій державного експерта з питань таємниць : Указ Президента України від 19.05.2020 № 190/2020 :
 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/190/2020#Text> (дата звернення:
 08.08.2024).

12. Про затвердження Зводу відомостей, що становлять державну таємницю : Наказ Служби безпеки України від 23.12.2020 № 383
 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0052-21#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

13. Архипов О.Є., Бородавко І.Т., Ворожко В.П. Оцінювання ефективності системи охорони державної таємниці. Національна академія служби безпеки України. Інститут захисту інформації з обмеженим доступом. К. : Науково-видавничий відділ Національної академії СБУ, 2007. 62 с.

14. Ботовкін О.В., Шлапаченко В.М., Ворожко В.П., Пашков А.С. Історія охорони державної таємниці в Україні: монографія Національна академія служби безпеки України. Інститут захисту інформації з обмеженим доступом. К. : Науково-видавничий відділ Національної академії СБУ, 2008. 155 с.

15. Дубняк М. В. Інформаційна взаємодія у місцевому самоврядуванні. монографія – Київ: Видавничий дім «АртЕк». – 2019. – 190 с.

16. Довгань О. Д. Забезпечення інформаційної безпеки в контексті глобалізації. НАПрН України, НДПП, НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2015. – 388 с.

17. Курс адміністративного права України : підручник / за ред. О. В. Кузьменко. 3-тє вид., допов. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 904 с.

18. Лісовські Ю. П. Інформаційна безпека України: навч. посіб. / Лісовські Ю. П. К.: Видавничий дім «Кондор», 2018. 172 с.

Семінарське заняття №4 (2 год.)

ТЕМА 3. ПРАВОВА ОХОРОНА СЛУЖБОВОЇ ТАЄМНИЦІ

Методичні рекомендації

Роль і значення цієї теми в межах курсу «Правова охорона державної, службової та особистої таємниці» обумовлена сферою застосування службової таємниці як різновиду інформації з обмеженим доступом, зокрема в діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування тощо.

При підготовці до семінарського заняття слід вивчити поняття та юридичну природу службової таємниці, її співвідношення з іншими видами таємниць. Особливу увагу слід також приділити аналізу правових аспектів юридичної відповідальності за порушення законодавства про охорону

службової таємниці.

При підготовці до семінарського заняття слід проаналізувати відповідні положення Законів України «Про інформацію», «Про державну таємницю», «Про доступ до публічної інформації», а також положення інших нормативних актів, які стосуються правового регулювання питань, які стосуються тематики семінарського заняття.

Питання для обговорення

1. Поняття та ознаки службової таємниці.
2. Відомості, які становлять службову таємницю.
3. Суб'єкти права на службову таємницю.
4. Відповідальність за порушення законодавства про охорону службової таємниці.

Термінологічне завдання : службова таємниця; суб'єкти права на службову таємницю; суб'єкт владних повноважень.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть ознаки, які є характерними для службової таємниці.
2. Назвіть відомості, які можуть бути віднесені до службової таємниці.
3. Який принцип лежить в основі визначення відомостей, які становлять службову таємницю?
4. Які особи можуть бути суб'єктами права на службову таємницю?
5. Яким чином між собою співвідноситься службова таємниця із професійною?
6. Чим зумовлена необхідність включення в цивільно-правову сферу службової таємниці?

Практичні завдання

1. В. Дичкевич працюючи начальником фінансового відділу Іванівської районної державної адміністрації за порушення трудової дисципліни протягом року отримав двічі догану у зв'язку із чим звільнився з роботи за власним бажанням.

Прийнявши рішення про участь у виборах на посаду голови сільської ради С. Дичкевич звернувся до голови Іванівської райдержадміністрації з проханням віднести інформацію, яка стосується застосування до нього заходів дисциплінарного характеру до режиму службової таємниці.

Яке рішення в цій ситуації має прийняти голова Іванівської районної державної адміністрації?

2. В червні 2012 р. Д. Кравцова призначено начальником сільськогосподарської інспекції Тернопільської області. Впродовж місяця після свого призначення Д. Кравцов своїм наказом затвердив Положення, яким врегульовувалися питання правового режиму службової таємниці в сільськогосподарській інспекції області.

Чи мав право Д. Кравцов будучи начальником обласної інспекції своїм наказом затверджувати таке Положення?

НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР: станом на 01 січня 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 08.08.2024).
2. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
3. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
4. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI: станом на 8 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
5. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс України від 07.12.1984 № 8073-X: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
7. Про затвердження Типової інструкції про порядок ведення обліку, зберігання, використання і знищення документів та інших матеріальних носіїв інформації, що містять службову інформацію: Постанова Каб. Міністрів України від 19.10.2016 № 736: станом на 25 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/736-2016-п#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
8. Довгань О. Д. Забезпечення інформаційної безпеки в контексті глобалізації. НАПрН України, НДПП, НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2015. 388 с.
9. Дубняк М. В. Інформаційна взаємодія у місцевому самоврядуванні. монографія – Київ: Видавничий дім «АртЕк». 2019. 190 с.
10. Курс адміністративного права України: підручник за ред. О. В. Кузьменко. 3-тє вид., допов. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 904 с.
11. Лісовські Ю. П. Інформаційна безпека України: навч. посіб. Лісовські Ю. П. К.: Видавничий дім «Кондор», 2018. 172 с.
12. Організація захисту інформації з обмеженим доступом. Гуз А.М., Довгань О.Д., Марущак А.І. та ін.; за заг. ред. Є.Д. Скулиша. К.: Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2011. 378 с.

Семінарське заняття №5-6 (4 год.)

ТЕМА 4. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ

Методичні рекомендації

Згідно із ч. 1 ст. 505 ЦК України комерційною таємницею є інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію.

Готуючись до семінарського заняття необхідно приділити увагу вивченню поняття та юридичної природи комерційної таємниці, суб'єктного складу правового режиму даного виду таємниці, правовим аспектам виникнення та припинення прав на комерційну таємницю, а також питанням, які пов'язані із охороною та захистом цієї інформації.

З огляду на дискусійний характер інституту комерційної таємниці особливу увагу слід приділити вивченню юридичної літератури також з господарського права.

При підготовці до семінарського заняття необхідно проаналізувати відповідні положення ЦК України, ГК України, а також положення інших нормативних актів, які стосуються правового регулювання питань, які стосуються тематики семінарського заняття.

Питання для обговорення

Перше заняття

1. Історико-правові аспекти становлення правового режиму комерційної таємниці.
2. Поняття та ознаки комерційної таємниці.
  - 2.1. Поняття комерційної таємниці.
  - 2.2. Комерційна таємниця і ноу-хау.
  - 2.3. Ознаки комерційної таємниці.
3. Відомості, які становлять комерційну таємницю.

Друге заняття

4. Суб'єкти права на комерційну таємницю.
5. Поняття та зміст права на комерційну таємницю. Права та обов'язки власника комерційної таємниці.
6. Виникнення та припинення прав на комерційну таємницю.
7. Цивільно-правова охорона та захист права на комерційну таємницю.

Термінологічне завдання : комерційна таємниця; ноу-хау; власник інформації, яка складає комерційну таємницю; особи, яким довірена інформація, що складає комерційну таємницю; охорона комерційної таємниці; захист

комерційної таємниці.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть ознаки, які є характерними для комерційної таємниці.
2. Назвіть відомості, які можуть бути віднесені до комерційної таємниці? Які відомості не можуть бути об'єктом комерційної таємниці?
3. Який принцип лежить в основі визначення відомостей, які становлять комерційну таємницю?
4. Які особи можуть бути суб'єктами права на комерційну таємницю? Чи можуть фізичні особи, які не є суб'єктами підприємницької діяльності бути суб'єктами права на комерційну таємницю?
5. Назвіть права та обов'язки осіб, яким довірена інформація, що складає комерційну таємницю?
5. Що необхідно розуміти під правом власності на комерційну таємницю?
6. З якого моменту має місце виникнення та припинення права власності на комерційну таємницю?
7. Назвіть порядок віднесення тої чи іншої інформації до комерційної таємниці.
8. Які способи захисту можуть бути використані учасниками правовідносин для захисту такої таємниці ?

Практичні завдання

1. ДП «Зеніт» перед своїми працівниками за останні два місяці мало заборгованість по виплаті заробітної плати. Водночас, як стало відомо із засобів масової інформації, місяць тому назад керівник цього підприємства придбав для себе службовий автомобіль престижного класу. З огляду на ситуацію, яка склалася на підприємстві по невиплаті заробітної плати один із працівників підприємства, довідавшись про таку інформацію, звернувся в письмовій формі до керівника з проханням надати інформацію щодо вартості такого автомобіля та за які кошти його куплено.

Директор підприємства відмовився надавати таку інформацію посилаючись на те, що вона віднесене до комерційної таємниці.

Дайте оцінку ситуації, яка склалася.

2. Впродовж місяця після свого призначення на посаду голови правління ВАТ «Оздоровниця» К. Петренко прийняв наказом, яким затвердив Положення про правовий режим комерційної таємниці на підприємстві.

Чи мав право П. Пилипенко своїм наказом затверджувати таке Положення?

НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР: станом на 01 січня 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 08.08.2024).

2. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV :

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

3. Господарський кодекс України: Кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

4. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс України від 07.12.1984 № 8073-X : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

5. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23.12.1993 № 3792-XII : станом на 1 січ. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

6. Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці : Постанова Каб. Міністрів України від 09.08.1993 № 611. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/611-93-п#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

7. Гарарук І. В. Комерційна таємниця як об'єкт цивільних прав в Україні [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 Гарарук Ігор Володимирович ; Івано-Франків. ун-т права ім. короля Данила Галицького. Івано-Франківськ, 2016. 16 с.

8. Банківська таємниця: особливості її нормативно-правового регулювання в Україні та в законодавстві зарубіжних країн [Текст] : автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 Гетманцев Данило Олександрович ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. К., 2003. 20 с

9. Дідук А. Г. Правовий режим конфіденційної інформації: цивільно-правовий аспект: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» А. Г. Дідук. Харків, 2008. 19 с.

10. Кулініч О. О. Інформація з обмеженим доступом як об'єкт цивільних прав : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право та цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» О. О. Кулініч. К., 2006. 18 с.

11. Матвієнко П. Є. Адміністративна відповідальність за порушення законодавства про комерційну таємницю : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. : спец. 12.00.03 – «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» П. Є. Матвієнко. К., 2010. 19 с.

12. Полулях О. В. Правовий режим ноу-хау та комерційної таємниці в Україні : master's thesis. 2020. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/81938> (дата звернення: 08.08.2024).

13. Вербіцкий Б., Самойлова І. Охорона комерційної таємниці. *Грааль науки*. 2021. С. 184–186. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.19.11.2021.034> (дата звернення: 08.08.2024).

14. Кравченко О. М. Стан та розвиток охорони комерційної таємниці в Україні. *Становлення та розвиток правової держави: проблеми теорії та*

практики. 2022. URL: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-287-9-48> (дата звернення: 08.08.2024).

15. Дюкарєва-Бержаніна К. Захист комерційної таємниці в судовому провадженні. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2020. № 3. С. 14–17. URL: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.3.03> (дата звернення: 08.08.2024).

Семінарське заняття № 7-8 (4 год.)
ТЕМА 5. ТАЄМНИЦЯ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ ЯК ОБ'ЄКТ
ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ. ІНШІ ВИДИ ТАЄМНИЦЬ

Методичні рекомендації

Під таємницею приватного життя розуміють конфіденційні відомості, що охороняються законом та складають особисту або сімейну таємницю особи, незаконне збирання або поширення яких заподіює шкоду правам і інтересам цієї особи і надає їй право на захист відповідно до чинного законодавства.

При підготовці до семінарського заняття слід вивчити юридичну природу таємниці приватного життя, а також особливості її співвідношення із іншими видами таємниць. Крім того, не можна оминати увагою вивчення й інших видів таємниць, зокрема професійних, а саме адвокатської, банківської, медичної, нотаріальної, таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, таємниці усиновлення тощо.

При вивченні цієї теми важливе значення має також аналіз різноманітних позицій вчених стосовно суті професійної таємниці загалом, та проблеми її класифікації на окремі різновиди.

Готуючись до заняття слід проаналізувати відповідні положення Конституції України, ЦК України, СК України, Законів України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», «Про банки і банківську діяльність», «Основи законодавства України про охорону здоров'я», а також інших нормативних актів з цієї тематики.

Питання для обговорення

Перше заняття

1. Поняття та юридична природа таємниці приватного життя.
2. Правовий режим адвокатської таємниці.
3. Правовий режим банківської таємниці.
4. Правовий режим медичної таємниці.

Друге заняття

5. Правовий режим нотаріальної таємниці.
6. Правовий режим таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції.

7. Правовий режим таємниці усиновлення (удочеріння).

Термінологічне завдання : таємниця особистого життя; професійна таємниця; банківська таємниця; адвокатська таємниця; медична таємниця; нотаріальна таємниця; таємниця усиновлення; таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть ознаки, які є характерними для таємниці приватного життя.
2. Який принцип лежить в основі визначення відомостей, які становлять таємницю особистого життя?
3. Які особи відносяться до суб'єктів особистої таємниці?
4. Яким чином співвідносяться між собою таємниці особистого життя з професійними таємницями?
5. Які види таємниць відносяться до професійних?

Практичні завдання

1. Довідавшись про стан свого здоров'я К. Симоненко вирішив скласти заповіт. Заповіт було посвідчено одним із нотаріусів державної нотаріальної контори районного центру. Л. Вінтоняк будучи помічником нотаріуса проживав в тому ж селі що й К. Симоненко. Перейшовши на іншу роботу Л. Вінтоняк поцікавився в одного із синів К. Симоненка, що є передумовою для його конфлікту із батьком. Крім того, Л. Вінтоняк також повідомив, що через його конфлікти із батьком батько відмовився заповідати йому своє майно. Така інформація спровокувала ще більший конфлікт в родині К. Симоненків.

Дайте правову оцінку ситуації, яка склалася.

2. Подавши позов про розірвання шлюбу Л. Купріянова спираючись на положення Законів України «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації» звернулася до Івано-Франківської філії банку «Фінанси і кредит» для отримання інформації про те, чи не має її чоловік відкритих депозитних рахунків у відділеннях цього банку, якщо має, то скільки грошей на цих рахунках знаходиться?

Яким чином в цій ситуації має діяти Івано-Франківська філія банку «Фінанси і кредит»?

НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України : від 28.06.1996 № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
2. Сімейний кодекс України : Кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
3. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV :

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

4. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

5. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 № 2121-III : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

6. Про систему громадського здоров'я : Закон України від 06.09.2022 № 2573-IX : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

7. Про захист населення від інфекційних хвороб : Закон України від 06.04.2000 № 1645-III : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

8. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

9. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

10. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 № 2801-XII : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

11. Про психіатричну допомогу : Закон України від 22.02.2000 № 1489-III : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1489-14#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

12. Про затвердження Правил зберігання, захисту, використання та розкриття банківської таємниці : Постанова Нац. банку України від 14.07.2006 № 267 : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0935-06#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

13. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частин першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України : Рішення Конституц. Суду України від 20.01.2012 № 2-рп/2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-12#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

14. Філатова Н. Правочини з використанням електронної форми представлення інформації. *Проблеми законності*. 2017. Вип. 136. С. 40–55.

15. Гетманцев Д. О. Банківська таємниця: особливості її нормативно-правового регулювання в Україні та в законодавстві зарубіжних країн: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» Д.О. Гетманцев. Київ, 2003 . 23 с.

16. Коробцова Н. В. Цивільно-правова охорона таємниць особистого життя людини / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. Х. : ВД "ІНЖЕК", 2005. 152 с.

17. Бандурка С. С. Адвокатська таємниця у кримінальному процесі. *Наше право*. 2021. № 4. С. 70–75. URL: <https://doi.org/10.32782/np.2021.4.10> (дата

звернення: 08.08.2024).

18. Клименко О. І. Адвокатська таємниця – фундаментальна норма адвокатської професії в умовах розбудови українського громадянського суспільства : thesis. 2018. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/9811> (дата звернення: 08.08.2024).

19. Манжосова О. В. Проблеми забезпечення права особи на таємницю про стан здоров'я в умовах пандемії. *Знання європейського права*. 2020. № 1. С. 33–36. URL: <https://doi.org/10.32837/chern.v0i1.43> (дата звернення: 08.08.2024).

20. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т. – 2-е вид., перероб. і доп. за ред. О. Д. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. К.: Юрінком Інтер, 2006. Т. I. 832 с.

21. Нотаріат в Україні [Текст] : навч. посіб. / [Ю. В. Нікітін та ін. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук. проф. Ю. В. Нікітіна] ; Нац. акад. упр. 4-те вид., допов. і перероб. Київ : ВНЗ "Нац. акад. управління" : Алерта, 2016. 585 с

22. Стефанчук Р. О. Особисті немайнові права фізичних осіб (поняття, зміст, система, особливості здійснення та захисту): монографія відп. ред. Я. М. Шевченко. К.: КНТ, 2008.

23. Сліпченко С., Жорнокуй Ю. Особисті немайнові права у національній доктрині цивільного права. *Право України*. 2019. № 1/2019. С. 105. URL: <https://doi.org/10.33498/louu-2019-01-105> (дата звернення: 08.08.2024).

24. Стеценко С. Г. Медичне право України (правове забезпечення лікарської таємниці): монографія / С. Г. Стеценко, І. В. Шатковська. К.: Атака, 2010. 144 с.

25. Биков О.М., Савченко В.В. Захист персональних даних у сучасному законодавстві. *Legal Bulletin*. 2024. С. 67–72. URL: <https://doi.org/10.31732/2708-339x-2024-14-a9> (дата звернення: 08.08.2024).

26. Логвіна О. Д., Кулак Н. В. Охорона банківської таємниці : thesis. 2016. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/5133> (дата звернення: 08.08.2024).

Семінарське заняття №9 (2 год.)

ТЕМА 6. ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ТАЄМНИЦЬ ОСОБИСТОГО ЖИТТЯ ЛЮДИНИ

Методичні рекомендації

Як відомо ефективність здійснення фізичними особами своїх суб'єктивних прав безпосередньо залежить від юридичних механізмів, які покликані гарантувати здійснення таких прав. Одним із таких механізмів є механізм захисту суб'єктивних прав та інтересів, який носить комплексний та міжгалузевий характер, що й зумовлює роль і значення цієї теми в рамках цього курсу.

При підготовці до цієї теми необхідно приділити увагу вивченню юридичної природи права на захист таємниць особистого життя людини, формам в рамках яких може бути реалізовано таке право, а також аналізу

способів захисту, які можуть бути обраними суб'єктами цивільних прав для захисту таємниць особистого життя.

Готуючись до семінарського заняття особливу увагу слід звернути на проблематику співвідношення способів та засобів захисту таємниць особистого життя людини.

Питання для обговорення

1. Поняття захисту таємниць особистого життя людини.
2. Судовий захист таємниць особистого життя людини.
3. Позасудовий захист таємниць особистого життя людини.

Термінологічне завдання : право на захист таємниць особистого життя; способи захисту таємниць особистого життя; засоби захисту таємниць особистого життя; форми захисту таємниць особистого життя.

Питання для самоконтролю

1. З якого моменту в осіб виникає право на захист таємниць особистого життя?
2. Назвіть форми в рамках яких особами може бути реалізовано право на захист таємниць особистого життя?
3. Які юрисдикційні способи захисту можуть використовуватися особами для захисту своїх прав на таємницю особистого життя?
4. Яким чином між собою співвідносяться способи та засоби захисту таємниць особистого життя людини?
5. В чому полягає особливість позасудового захисту таємниць особистого життя?

Практичні завдання

1. Адвокат К. Іванов, який спеціалізується на вирішенні сімейних спорів у приватній бесіді із своїм другом також адвокатом Л. Бистрицьким розповів, що один із відомих підприємців міста (назвавши його прізвище) звернувся до нього за правовою допомогою. Як виявилось Л. Бистрицький перебував у дуже близьких стосунках із цією родиною у зв'язку із чим поцікавився в дружини підприємця про потреби в отриманні правової допомоги її чоловіка саме в адвоката К. Іванова, що спровокувало ще більший конфлікт в родині, оскільки між подружжям останнім часом особисті відносини були доволі загострені.

Дайте оцінку ситуації, яка склалася. В який спосіб у цій ситуації підприємець може захистити свої права?

2. Будучи представником Н. Самійліва у цивільній справі С. Іваненко звернувся з адвокатським запитом до головного лікаря Комарівської центральної районної лікарні для отримання інформації щодо факту звернення відповідача у справі М. Петренка за отриманням медичної допомоги та його діагнозу. Головний лікар дав відповідь на всі питання, які цікавили адвоката.

Дайте правову оцінку діям головного лікаря.

НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України : від 28.06.1996 № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
2. Сімейний кодекс України : Кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
3. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
4. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
5. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 № 2121-III : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
6. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
7. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
8. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 № 2801-XII : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
9. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
10. Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
11. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс України від 07.12.1984 № 8073-X : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
12. Рішення Конституційного Суду України у справі щодо офіційного тлумачення статей 3, 23, 31, 47, 48 Закону України "Про інформацію" та статті 12 Закону України "Про прокуратуру" (справа К.Г.Устименка) : Рішення Конституц. Суду України від 30.10.1997 № 5-зп. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-97#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
13. Коробцова Н. В. Цивільно-правова охорона таємниць особистого життя людини : наук. вид. Харків : ХДДЕУ, 2004. 120 с.
14. Гелич Ю. О. Таємниця особистого життя людини як інститут інформаційного права України. *Бюлетень Міністерства юстиції України.*

2009. № 11 (97). С. 91–98.

15. Литвиненко Є. В. Особливості понятійного апарату захисту приватності особистого життя людини в інформаційному суспільстві. *Право. ua*. 2024. № 2. С. 5–10.

URL: <https://doi.org/10.32782/law.ua.2024.2.1> (дата звернення: 08.08.2024).

16. Зеленюх В. В., Канцір В. С. Захист особистого і сімейного життя під час кримінального провадження: досвід законодавства окремих іноземних держав. *Європейські перспективи*. 2020. № 1. С. 57–62.

URL: <https://doi.org/10.32782/ep.2020.1.9> (дата звернення: 08.08.2024).

17. Жаровська І. М., Ортинська Н. В. Судовий захист прав людини. *Наше право*. 2020. № 2. С. 5–8. URL: <https://doi.org/10.32782/np.2020.2.1> (дата звернення: 08.01.2025).

Тематика та зміст самостійної роботи

ТЕМА 1. ТАЄМНИЦЯ ЯК ОБ'ЄКТ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ

Методичні рекомендації

«Таємниця як об'єкт правової охорони» є однією із основних тем з курсу «Охорона державної, службової та особистої таємниці», так як передбачає вивчення основних, фундаментальних положень таємниці як різновиду інформації з обмеженим доступом.

При підготовці до заняття слід вивчити поняття та юридичну природу інформації, проблеми класифікації інформації на окремі різновиди, юридичну сутність таємниці як правового режиму, проблематику співвідношення таких правових категорій як «охорона» та захист «таємниці» тощо.

З огляду на теоретичний характер цієї теми особливу увагу слід звернути на вивчення питань термінологічного характеру.

Враховуючи дискусійний характер юридичної природи інформації як правової категорії вивчаючи питання, які виносяться заняття необхідно приділити увагу вивченню не тільки юридичної літератури з цивільного права, але й також з інформаційного.

Готуючись до заняття слід проаналізувати відповідні положення ЦК України, Законів України «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», «Про державну таємницю» тощо.

Питання для самостійної роботи

1. Поняття та юридична природа інформації за законодавством України.
2. Інформація як об'єкт цивільного права.
3. Інформація з обмеженим доступом: проблеми правового регулювання.
4. Таємниця як режим інформації з обмеженим доступом.
5. Зміст суб'єктивного права на інформацію

Завдання :

1. Визначте джерела інформації.
2. Назвіть види інформації за суб'єктами права власності.
3. Проаналізуйте види інформації за режимом доступу до інформації.

НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР: станом на 01 січня 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 08.08.2024).

2. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах : Закон України від 05.07.1994 № 80/94-ВР : станом на 28 черв. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-вр#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

3. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 №

2939-VI: станом на 8 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

4. Про державну таємницю : Закон України від 21.01.1994 № 3855-XII : станом на 30 жовт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

5. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

6. Костова Н. І. Інформація з обмеженим доступом за своїм нормативно-правовим режимом. *“International Humanitarian University Herald. Jurisprudence”*. 2018. Т. 2, № 35. С. 4–6. URL: <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2018.35.2.1> (дата звернення: 08.08.2024).

7. Кавун С. В. Інформаційна безпека : підручник. Харків : ХНЕУ, 2009. 368 с.

8. Головка О. М. Медіа безпека людина: засади інформаційно-правової політики. Монографія. Київ: Видавничий дім «АртЕк». 2019. 168 с.

9. Дідук А. Г. Правовий режим конфіденційної інформації: цивільно-правовий аспект: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право». Харків, 2008. 19 с.

10. Довгань О. Д. Забезпечення інформаційної безпеки в контексті глобалізації. НАПрН України, НДПП, НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2015. 388 с.

11. Микулець В. Сучасне інформаційне право і демократичний дискурс. *Scientific works of National Aviation University. Series: Law Journal "Air and Space Law"*. 2022. Т. 1, № 62. С. 35–40. URL: <https://doi.org/10.18372/2307-9061.62.16479> (дата звернення: 08.08.2024).

12. Курс адміністративного права України : підручник, за ред. О. В. Кузьменко. 3-тє вид., допов. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 904 с.

13. Марущак А. І. Інформаційне право України : Підручник. К.: Дакар, 2011. 456 с.

14. Організація захисту інформації з обмеженим доступом. Гуз А.М., Довгань О.Д., Марущак А.І. та ін. ; за заг. ред. Є.Д. Скулиша. К. : Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2011. 378 с.

15. Ясечко С. В. Цивільно-правова відповідальність за порушення права на інформацію: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. : спец. 12.00.03 – «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» С. В. Ясечко. Харків, 2011. 18 с.

ТЕМА 2. ПРАВОВА ОХОРОНА ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ

Методичні рекомендації

Відповідно до Закону України «Про державну таємницю» державна таємниця – це вид таємної інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди

національній безпеці України та які визнані у порядку, встановленому цим Законом, державною таємницею і підлягають охороні державою.

Готуючись до заняття необхідно вивчити поняття та юридичну природу державної таємниці, правовий статус держаних експертів з питань таємниць, порядок віднесення тої чи іншої інформації до державної таємниці, особливості допуску та доступу громадян до державної таємниці.

При підготовці слід проаналізувати відповідні положення Закону України «Про державну таємницю», а також положення інших нормативних актів, які стосуються правового регулювання питань, які стосуються тематики заняття.

Питання для самостійної роботи

1. Поняття та юридична природа інституту державної таємниці.
2. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про охорону державної таємниці.
3. Основні законодавчі та нормативні акти, які регулюють суспільні відносини пов'язані з віднесення інформації до державної та службової таємниці. Загальна характеристика.
4. Структура Закону України „Про державну таємницю”
5. Загальні положення забезпечення режиму таємності. Визначення термінів.

Завдання

1. Дати визначення поняття режиму таємності та назвати основні заходи, якими повинен забезпечуватися режим таємності.
2. Вказати якими законами України і відомчими нормативними актами визначається правова основа режиму таємності.
3. Вказати в чому полягає різниця між конфіденційною інформацією і таємною. Обґрунтувати свою відповідь посилаючись на ст. 30 Закону України «Про інформацію».
4. Дати визначення поняття державна таємниця, виходячи з положень Закону України «Про державну таємницю».

Теми есе (рефератів)

1. Порядок віднесення інформації до державної таємниці.
2. Види інформації за ступенями таємності.
3. Сутність порядку засекречування носіїв інформації.
4. Терміни засекречування інформації, що складають державну таємницю.
5. Підстави здійснення допуску до державної таємниці.

НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР: станом на 01 січня 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 08.08.2024).

2. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах : Закон України від 05.07.1994 № 80/94-ВР : станом на 28 черв. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-вр#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

3. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI: станом на 8 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

4. Про державну таємницю : Закон України від 21.01.1994 № 3855-XII : станом на 30 жовт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

5. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

6. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

7. Про Службу безпеки України : Закон України від 25.03.1992 № 2229-XII : станом на 29 черв. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

8. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19.06.2003 № 964-IV : станом на 8 лип. 2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

9. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

10. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс України від 07.12.1984 № 8073-X : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

11. Про Перелік посадових осіб, на яких покладається виконання функцій державного експерта з питань таємниць : Указ Президента України від 19.05.2020 № 190/2020 : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/190/2020#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

12. Про затвердження Зводу відомостей, що становлять державну таємницю : Наказ Служби безпеки України від 23.12.2020 № 383 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0052-21#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

13. Архипов О.Є., Бородавко І.Т., Ворожко В.П. Оцінювання ефективності системи охорони державної таємниці. Національна академія служби безпеки України. Інститут захисту інформації з обмеженим доступом. К. : Науково-видавничий відділ Національної академії СБУ, 2007. 62 с.

14. Ботовкін О.В., Шлапаченко В.М., Ворожко В.П., Пашков А.С. Історія охорони державної таємниці в Україні: монографія Національна академія служби безпеки України. Інститут захисту інформації з обмеженим доступом. К. : Науково-видавничий відділ Національної академії СБУ, 2008. 155 с.

15. Дубняк М. В. Інформаційна взаємодія у місцевому самоврядуванні. монографія – Київ: Видавничий дім «АртЕк». – 2019. – 190 с.

16. Довгань О. Д. Забезпечення інформаційної безпеки в контексті

глобалізації. НАПрН України, НДПП, НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2015. – 388 с.

17. Курс адміністративного права України : підручник / за ред. О. В. Кузьменко. 3-тє вид., допов. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 904 с.

18. Лісовські Ю. П. Інформаційна безпека України: навч. посіб. / Лісовські Ю. П. К.: Видавничий дім «Кондор», 2018. 172 с.

ТЕМА 3. ПРАВОВА ОХОРОНА СЛУЖБОВОЇ ТАЄМНИЦІ

Методичні рекомендації

Роль і значення цієї теми в межах курсу «Правова охорона державної, службової та особистої таємниці» обумовлена сферою застосування службової таємниці як різновиду інформації з обмеженим доступом, зокрема в діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування тощо.

При підготовці до заняття слід вивчити поняття та юридичну природу службової таємниці, її співвідношення з іншими видами таємниць. Особливу увагу слід також приділити аналізу правових аспектів юридичної відповідальності за порушення законодавства про охорону службової таємниці.

При підготовці до заняття слід проаналізувати відповідні положення Законів України «Про інформацію», «Про державну таємницю», «Про доступ до публічної інформації», а також положення інших нормативних актів, які стосуються правового регулювання питань, які стосуються тематики заняття.

Питання для самостійної роботи

1. Поняття та юридична природа інституту службової таємниці.
2. Інститут службової таємниці : стан та перспективи розвитку.
3. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про охорону конфіденційної інформації, яка перебуває в режимі службової таємниці.

Інші види завдань :

1. Здійснити огляд юридичної літератури на предмет визначення основних напрямків наукових досліджень у сфері охорони та захисту конфіденційної інформації, яка перебуває у режимі службової таємниці.

НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР: станом на 01 січня 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 08.08.2024).

2. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-ХІІ: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

3. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

4. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI: станом на 8 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

5. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

6. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс України від 07.12.1984 № 8073-X : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

7. Про затвердження Типової інструкції про порядок ведення обліку, зберігання, використання і знищення документів та інших матеріальних носіїв інформації, що містять службову інформацію : Постанова Каб. Міністрів України від 19.10.2016 № 736 : станом на 25 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/736-2016-п#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

8. Довгань О. Д. Забезпечення інформаційної безпеки в контексті глобалізації. НАПрН України, НДІП, НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2015. 388 с.

9. Дубняк М. В. Інформаційна взаємодія у місцевому самоврядуванні. монографія – Київ: Видавничий дім «АртЕк». 2019. 190 с.

10. Курс адміністративного права України : підручник за ред. О. В. Кузьменко. 3-тє вид., допов. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 904 с.

11. Лісовські Ю. П. Інформаційна безпека України: навч. посіб. Лісовські Ю. П. К.: Видавничий дім «Кондор», 2018. 172 с.

12. Організація захисту інформації з обмеженим доступом. Гуз А.М., Довгань О.Д., Марущак А.І. та ін. ; за заг. ред. Є.Д. Скулиша. К. : Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2011. 378 с.

ТЕМА 4. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ

Методичні рекомендації

Згідно із ч. 1 ст. 505 ЦК України комерційною таємницею є інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію.

Готуючись до заняття необхідно приділити увагу вивченню поняття та юридичної природи комерційної таємниці, суб'єктного складу правового режиму даного виду таємниці, правовим аспектам виникнення та

припинення прав на комерційну таємницю, а також питанням, які пов'язані із охороною та захистом цієї інформації.

З огляду на дискусійний характер інституту комерційної таємниці особливу увагу слід приділити вивченню юридичної літератури також з господарського права.

При підготовці до заняття необхідно проаналізувати відповідні положення ЦК України, ГК України, а також положення інших нормативних актів, які стосуються правового регулювання питань, які стосуються тематики заняття.

Питання для самостійної роботи

1. Інститут комерційної таємниці : поняття та юридична природа.
2. Інститут комерційної таємниці : стан та перспективи розвитку.
3. Цивільно-правовий захист прав на комерційну таємницю : проблеми теорії та практики.

Інші види завдань :

1. Проаналізуйте судову практику з розгляду цивільних і кримінальних справ за останній рік в цивільних справах щодо захисту прав на комерційну таємницю фізичних осіб.

НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР: станом на 01 січня 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 08.08.2024).

2. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

3. Господарський кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

4. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс України від 07.12.1984 № 8073-X : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

5. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23.12.1993 № 3792-XII : станом на 1 січ. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

6. Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці : Постанова Каб. Міністрів України від 09.08.1993 № 611. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/611-93-п#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

7. Гарарук І. В. Комерційна таємниця як об'єкт цивільних прав в Україні [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 Гарарук Ігор Володимирович ; Івано-Франків. ун-т права ім. короля Данила Галицького.

Івано-Франківськ, 2016. 16 с.

8. Банківська таємниця: особливості її нормативно-правового регулювання в Україні та в законодавстві зарубіжних країн [Текст] : автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 Гетманцев Данило Олександрович ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. К., 2003. 20 с

9. Дідук А. Г. Правовий режим конфіденційної інформації: цивільно-правовий аспект: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» А. Г. Дідук. Харків, 2008. 19 с.

10. Кулініч О. О. Інформація з обмеженим доступом як об'єкт цивільних прав : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право та цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» О. О. Кулініч. К., 2006. 18 с.

11. Матвієнко П. Є. Адміністративна відповідальність за порушення законодавства про комерційну таємницю : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. : спец. 12.00.03 – «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» П. Є. Матвієнко. К., 2010. 19 с.

12. Полулях О. В. Правовий режим ноу-хау та комерційної таємниці в Україні : master's thesis. 2020. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/81938> (дата звернення: 08.08.2024).

13. Вербіцкий Б., Самойлова І. Охорона комерційної таємниці. *Грааль науки*. 2021. С. 184–186. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.19.11.2021.034> (дата звернення: 08.08.2024).

14. Кравченко О. М. Стан та розвиток охорони комерційної таємниці в Україні. *Становлення та розвиток правової держави: проблеми теорії та практики*. 2022. URL: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-287-9-48> (дата звернення: 08.08.2024).

15. Дюкарева-Бержаніна К. Захист комерційної таємниці в судовому провадженні. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2020. № 3. С. 14–17. URL: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.3.03> (дата звернення: 08.08.2024).

ТЕМА 5. ТАЄМНИЦЯ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ ЯК ОБ'ЄКТ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ. ІНШІ ВИДИ ТАЄМНИЦЬ

Методичні рекомендації

Під таємницею приватного життя розуміють конфіденційні відомості, що охороняються законом та складають особисту або сімейну таємницю особи, незаконне збирання або поширення яких заподіює шкоду правам і інтересам цієї особи і надає їй право на захист відповідно до чинного законодавства.

При підготовці до заняття слід вивчити юридичну природу таємниці

приватного життя, а також особливості її співвідношення із іншими видами таємниць. Крім того, не можна оминати увагою вивчення й інших видів таємниць, зокрема професійних, а саме адвокатської, банківської, медичної, нотаріальної, таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, таємниці усиновлення тощо.

При вивченні цієї теми важливе значення має також аналіз різноманітних позицій вчених стосовно суті професійної таємниці загалом, та проблеми її класифікації на окремі різновиди.

Готуючись до заняття слід проаналізувати відповідні положення Конституції України, ЦК України, СК України, Законів України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», «Про банки і банківську діяльність», «Основи законодавства України про охорону здоров'я», а також інших нормативних актів з цієї тематики.

Питання для самостійної роботи

1. Банківська таємниця як окремий вид інформації з обмеженим доступом.
2. Особливості правового регулювання розгляду судом справ про розкриття банками інформації щодо фізичних осіб, яка містить банківську таємницю.
3. Юридична відповідальність за порушення правового режиму банківської таємниці: проблеми теорії та юридичної практики.

Інші види завдань :

1. Проаналізуйте судову практику за останній рік в справах про розкриття банками інформації щодо фізичних осіб, яка містить банківську таємницю.
2. Проаналізуйте судову практику за останній рік в справах про захист таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції
3. Проаналізуйте судову практику за останній рік в справах про захист таємниці усиновлення (удочеріння).

НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України : від 28.06.1996 № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

2. Сімейний кодекс України : Кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

3. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

4. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

5. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000

- № 2121-III : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
6. Про систему громадського здоров'я : Закон України від 06.09.2022 № 2573-IX : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
7. Про захист населення від інфекційних хвороб : Закон України від 06.04.2000 № 1645-III : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
8. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
9. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
10. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 № 2801-XII : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
11. Про психіатричну допомогу : Закон України від 22.02.2000 № 1489-III : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1489-14#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
12. Про затвердження Правил зберігання, захисту, використання та розкриття банківської таємниці : Постанова Нац. банку України від 14.07.2006 № 267 : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0935-06#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
13. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частин першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України : Рішення Конституц. Суду України від 20.01.2012 № 2-рп/2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-12#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
14. Філатова Н. Правочини з використанням електронної форми представлення інформації. *Проблеми законності*. 2017. Вип. 136. С. 40–55.
15. Гетманцев Д. О. Банківська таємниця: особливості її нормативно-правового регулювання в Україні та в законодавстві зарубіжних країн: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» Д.О. Гетманцев. Київ, 2003 . 23 с.
16. Коробцова Н. В. Цивільно-правова охорона таємниць особистого життя людини / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. Х. : ВД "ІНЖЕК", 2005. 152 с.
17. Бандурка С. С. Адвокатська таємниця у кримінальному процесі. *Наше право*. 2021. № 4. С. 70–75. URL: <https://doi.org/10.32782/np.2021.4.10> (дата звернення: 08.08.2024).
18. Клименко О. І. Адвокатська таємниця – фундаментальна норма адвокатської професії в умовах розбудови українського громадянського суспільства : thesis. 2018. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/9811> (дата звернення: 08.08.2024).

19. Манжосова О. В. Проблеми забезпечення права особи на таємницю про стан здоров'я в умовах пандемії. *Знання європейського права*. 2020. № 1. С. 33–36. URL: <https://doi.org/10.32837/chern.v0i1.43> (дата звернення: 08.08.2024).
20. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т. – 2-е вид., перероб. і доп. за ред. О. Д. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. К.: Юрінком Інтер, 2006. Т. I. 832 с.
21. Нотаріат в Україні [Текст] : навч. посіб. / [Ю. В. Нікітін та ін. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук. проф. Ю. В. Нікітіна] ; Нац. акад. упр. 4-те вид., допов. і перероб. Київ : ВНЗ "Нац. акад. управління" : Алерта, 2016. 585 с
22. Стефанчук Р. О. Особисті немайнові права фізичних осіб (поняття, зміст, система, особливості здійснення та захисту): монографія відп. ред. Я. М. Шевченко. К.: КНТ, 2008.
23. Сліпченко С., Жорнокуй Ю. Особисті немайнові права у національній доктрині цивільного права. *Право України*. 2019. № 1/2019. С. 105. URL: <https://doi.org/10.33498/louu-2019-01-105> (дата звернення: 08.08.2024).
24. Стеценко С. Г. Медичне право України (правове забезпечення лікарської таємниці): монографія / С. Г. Стеценко, І. В. Шатковська. К.: Атака, 2010. 144 с.
25. Биков О.М., Савченко В.В. Захист персональних даних у сучасному законодавстві. *Legal Bulletin*. 2024. С. 67–72. URL: <https://doi.org/10.31732/2708-339x-2024-14-a9> (дата звернення: 08.08.2024).
26. Логвіна О. Д., Кулак Н. В. Охорона банківської таємниці : thesis. 2016. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/5133> (дата звернення: 08.08.2024).

ТЕМА 6. ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ТАЄМНИЦЬ ОСОБИСТОГО ЖИТТЯ ЛЮДИНИ

Методичні рекомендації

Як відомо ефективність здійснення фізичними особами своїх суб'єктивних прав безпосередньо залежить від юридичних механізмів, які покликані гарантувати здійснення таких прав. Одним із таких механізмів є механізм захисту суб'єктивних прав та інтересів, який носить комплексний та міжгалузевий характер, що й зумовлює роль і значення цієї теми в рамках цього курсу.

При підготовці до цієї теми необхідно приділити увагу вивченню юридичної природи права на захист таємниць особистого життя людини, формам в рамках яких може бути реалізовано таке право, а також аналізу способів захисту, які можуть бути обраними суб'єктами цивільних прав для захисту таємниць особистого життя.

Готуючись до заняття особливу увагу слід звернути на проблематику співвідношення способів та засобів захисту таємниць особистого життя людини.

Питання для самостійної роботи

1. Особливості судового захисту таємниць особистого життя людини.
2. Особливості позасудового захисту таємниць особистого життя людини.

Інші види завдань :

1. Проаналізуйте судову практику за останній рік в цивільних справах про захист прав фізичних осіб на таємниці особистого та сімейного життя.

НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України : від 28.06.1996 № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
2. Сімейний кодекс України : Кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
3. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
4. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
5. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 № 2121-III : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
6. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
7. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
8. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 № 2801-XII : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
9. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
10. Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
11. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс України від 07.12.1984 № 8073-X : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
12. Рішення Конституційного Суду України у справі щодо офіційного тлумачення статей 3, 23, 31, 47, 48 Закону України "Про інформацію" та статті

12 Закону України "Про прокуратуру" (справа К.Г.Устименка): Рішення Конституц. Суду України від 30.10.1997 № 5-зп. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-97#Text> (дата звернення: 08.08.2024).

13. Коробцова Н. В. Цивільно-правова охорона таємниць особистого життя людини : наук. вид. Харків : ХДЕУ, 2004. 120 с.

14. Гелич Ю. О. Таємниця особистого життя людини як інститут інформаційного права України. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2009. № 11 (97). С. 91–98.

15. Литвиненко Є. В. Особливості понятійного апарату захисту приватності особистого життя людини в інформаційному суспільстві. *Право.ua*. 2024. № 2. С. 5–10. URL: <https://doi.org/10.32782/law.ua.2024.2.1> (дата звернення: 08.08.2024).

16. Зеленюх В. В., Канцір В. С. Захист особистого і сімейного життя під час кримінального провадження: досвід законодавства окремих іноземних держав. *Європейські перспективи*. 2020. № 1. С. 57–62. URL: <https://doi.org/10.32782/ep.2020.1.9> (дата звернення: 08.08.2024).

17. Жаровська І. М., Ортинська Н. В. Судовий захист прав людини. *Наше право*. 2020. № 2. С. 5–8. URL: <https://doi.org/10.32782/np.2020.2.1> (дата звернення: 08.01.2025).